

УРОЖАЙНІСТЬ І ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОЩУВАННЯ ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ ЗАЛЕЖНО ВІД АГРОЕКОЛОГІЧНИХ УМОВ ТА ГЕНЕТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СОРТІВ У ПІВДЕННО-СХІДНОМУ РЕГІОНІ СТЕПУ

В.Г. Нестерець, доктор сільськогосподарських наук;

В.С. Рибка, В.О. Компанієць, кандидати економічних наук;

О.О. Кулешов, Н.А. Коцюбан

Інститут зернового господарства УААН

Проаналізовано сортовий склад та проведено економічну оцінку результатів експериментальних досліджень з вивчення ефективності вирощування озимої пшениці залежно від агроекологічних умов та генетичного потенціалу сортів.

Озима пшениця – провідна зернова і продовольча культура степової зони. У технології вирощування цієї культури сорти мають подвійне призначення: це – і параметри технології, і засоби виробництва. При значній диференціації товаровиробників за рівнем забезпечення матеріально-технічними ресурсами значення сорту як фактора підвищення ефективності виробництва зерна озимої пшениці досить значне [1].

Вирощування сортів озимої пшениці, які поряд з високою врожайністю і якістю зерна різняться раціональним використанням агрофону, а також підвищеною стійкістю до несприятливих умов середовища, дає можливість зменшити виробничі витрати праці, ресурсів та підвищити сталість виробництва зерна.

Впровадження в певному екологічному пункті і на конкретному полі високопродуктивних добре адаптованих сортів – один з найкращих способів заощадження матеріально-технічних ресурсів і одночасно підвищення врожайності та поліпшення якості зерна майже без додаткових витрат.

Метою роботи є визначення впливу агроекологічних умов та генетичного потенціалу сортів на урожайність зерна озимої пшениці та економічну ефективність його виробництва у південно-східному регіоні степової зони. В процесі дослідження вивчався ряд сортів озимої пшениці з різними біологічними властивостями і господарсько-цінними ознаками, що належать до різних груп зимостійкості.

Польові досліді проводили на Розівській дослідній станції Інституту зернового господарства (Запорізька область) за прийнятою методикою [2] Агротехніка вирощування озимої пшениці – загальноприйнята. Попередники – чорний пар і кукурудза на силос. Ґрунт дослідних ділянок – чорнозем звичайний легкоглинистий неглибокий з вмістом гумусу в ораному шарі 3,8%.

Економічну оцінку ефективності вирощування різних сортів озимої пшениці було проведено на основі складених технологічних карт вирощування з застосуванням діючих методичних рекомендацій [3-6]. Розрахунки здійснювались з використанням цін на матеріально-технічні ресурси, що діяли у IV кварталі 2008 р. Ціни на продукцію були диференційовані відповідно до класу отриманого зерна.

Агрокліматичні ресурси регіону в цілому сприятливі для вирощування озимої пшениці, проте щорічно вони досить мінливі як упродовж вегетаційного так, і особливо, в зимовий періоди (табл. 1). Так, в цілому 2005/06 р. відзначався хорошим зволоженням, теплим осіннім періодом і надто холодним зимовим. Втім після кукурудзи на силос повноцінні сходи озимої пшениці з'явилися лише на початку третьої декади жовтня. Дуже посушливим упродовж осінньої і весняно-літньої вегетації був 2006/07 р. Надзвичайно теплою була зима. Помірно тепла погода впродовж вегетаційного й зимового періодів, а також добре зволоження, особливо у весняні місяці, мали місце у 2007-08 рр. Весняна вегетація рослин озимої пшениці відновилась відповідно по роках 23, 6 і 8 березня. Нерівномірний, а іноді й аномальний термічний режим повітря і опадів негативно впливає на ріст, розвиток,

продуктивність і урожайність озимої пшениці.

1. Гідротермічні умови впродовж вегетаційного і зимового періодів розвитку озимої пшениці

Показник	Температура повітря, °С				Опади, мм			
	норма	Веgetаційні роки			норма	Веgetаційні роки		
		2005/06	2006/07	2007/08		2005/06	2006/07	2007/08
За період з 01.09 по 30.06	5,9	<u>5,9*</u> 0	<u>8,0</u> 2,1	<u>6,9</u> 1,0	407	<u>501</u> 94	<u>280</u> -127	<u>464</u> 57
у тому числі: зимовий	-4,3	<u>-5,9</u> -1,6	<u>-0,6</u> 3,7	<u>-3,5</u> 1,2	124	<u>139</u> 15	<u>84</u> -40	<u>49</u> -75
вегетаційний	102	<u>10,9</u> 0,7	<u>11,7</u> 1,5	<u>11,4</u> 1,2	283	<u>362</u> 79	<u>196</u> -87	<u>415</u> 132
осінній	8,6	<u>10,1</u> 1,5	<u>10,0</u> 1,4	<u>10,0</u> 1,4	108	<u>151</u> 43	<u>98</u> -10	<u>142</u> 34
весняно-літній	11,4	<u>11,5</u> 0,1	<u>13,1</u> 1,7	<u>12,7</u> 1,3	175	<u>211</u> 36	<u>98</u> -77	<u>273</u> 98

* У чисельнику фактично, у знаменнику – відхилення від норми.

За даними Українського інституту експертизи сортів рослин, придатних для поширення в Україні на 2005-2007 рр. [7], продуктивність і адаптивний потенціал сортів озимої пшениці суттєво різняться залежно від біологічних властивостей і господарсько-цінних ознак (табл. 2). З підвищенням рівня зимостійкості сортів дещо знижується їх продуктивність, посухостійкість; натомість підвищується стійкість до вилягання й осипання. Продуктивність сортів позитивно пов'язується з короткостебельністю, а остання має від'ємний кореляційний зв'язок з їх зимостійкістю.

2. Характеристика біологічних і господарсько-цінних ознак сортів озимої пшениці

Сорт	Зо-на*	Стиг-лість**	Якість***	Зимо-стій-кість, балів	Продук-тив-ність, балів	Стійкість (балів) до			
						по-су-хи	поля-ган-ня	оси-пан-ня	хво-роб
Висока зимостійкість									
Білосніжка	СЛ	ср.	слн	7-9	7-9	8-9	8-9	8-9	7-9
Єрмак	С	-«-	-«-	8	7-9	8	8-9	8	8-9
Одеська 267	СЛ	-«-	-«-	7-8	9	7-9	5	7-9	5
Подільська	СЛП	-«-	-«-	7-8	9	7-8	7-8	7-9	7
Зерноградка 11	С	-«-	-«-	7-8	8	8-9	8-9	9	8-9
Лузанівка одеська	С	-«-	-«-	7-8	7	7-9	5	5	7-9
Кірія	С	-«-	-«-	7	8-9	8	8-9	9	7
Херсонська безоста	СЛП	-«-	цін	7	9	9	5	7-9	7-9
Краснодарська 99	С	рс	слн	7	7-8	8	8-9	8-9	7-8
Станична	С	-«-	-«-	7	7	8	8	8	8
Вищесередня зимостійкість									
Повага	СЛП	ср	слн	6-7	9	8	8	9	7-8
Побєда	СЛ	-«-	-«-	6-7	7	8	7-8	9	7
Селянка	С	-«-	-«-	5-6	9	7-9	5	7-9	5
Знахідка одеська	С	рс	-«-	5-6	7	7-9	6-7	7-9	5
Панна	С	ср	-«-	5-6	5	7-9	6-7	7-9	7
Середня зимостійкість									
Кульський	СЛ	ср	слн	5	9	7-9	7	7-9	7
Пошанна	С	-«-	-«-	5	7-9	7-9	7	7-9	7

* Зони: С – степова; СЛ – лісостепова; СЛП – степова, лісостепова і поліська;

** стиглість: ср – середньоранній, рс – ранньостиглий; *** якість: слн – сильний, цін – цінний сорт.

Зимостійкість, продуктивність, посухостійкість сортів озимої пшениці, як пріоритетні біологічні властивості у поєднанні з іншими господарсько-корисними ознаками, агрологічними умовами вегетаційного періоду й зимівлі, у комплексі з технологічними заходами

виращування визначають їх пристосованість до ґрунтово-кліматичних умов регіону, завдяки чому й забезпечується більш висока і стала врожайність цієї культури.

За результатами досліджень встановлено також високу чутливість сортів інтенсивного типу до оптимального підбору попередників та рівня дотримання інших вимог технології виращування озимої пшениці. Зокрема ще раз було доведено, що в посушливих умовах південно-східного Степу України чорний пар є надійним попередником, який забезпечує накопичення необхідних запасів вологи та поживних речовин. При належному його догляді створюється більше умов для гарантованого отримання дружних сходів пшениці та формування високих врожаїв якісного продовольчого зерна.

Аналіз експериментальних даних за 2006-2007 рр. (табл. 3) показав, що найкращі показники врожайності при виращуванні озимини по чорному пару забезпечили: сорти з високою зимостійкістю (7-9 балів) – Білосніжка (СЛ; 4,38-4,91 т/га), Єрмак (С; 4,52-4,76 т/га), Херсонська безоста (СЛП; 4,34-4,88 т/га), Одеська 267 (СЛ; 4,42-4,61 т/га), Кірія (С; 4,39-4,77 т/га). Усереднені за 2006-2007 рр. показники рентабельності становили при цьому відповідно: 80,2, 79,3, 78,5, 77,9 та 77,6%, що при собівартості 704-716 грн/т дає можливість отримувати 2801-2910 грн прибутку з 1 га.

Серед решти сортів найкращими показниками характеризувалися сорти озимої пшениці, в яких рівень зимостійкості становив 5-6 балів – Селянка (С) та Повага (СЛП), а також сорт Куяльник (СЛ) з середньою зимостійкістю. Рівень врожайності даних сортів становив в середньому 4,79, 4,68 і 4,71 т/га відповідно, при рівні рентабельності 83,6, 80,5 і 81,3%.

У 2008 р. під впливом погодних факторів практично всі сорти на ділянках, де попередником був чистий пар, сформували високу врожайність, яка в середньому становила 7,5 т/га. При цьому найбільший вихід продукції з 1 га забезпечили сорти Повага (8,14 т/га), Куяльник (7,86 т/га), Одеська 267 (7,92 т/га) та Кірія (7,84 т/га).

Показники 2008 р. вплинули на розрахунковий рівень середньої врожайності досліджуваних сортів та економічні показники їх виращування: Повага – рівень урожайності 5,84 т/га, рівень рентабельності 111,8%; Куяльник – 5,76 т/га, 109,8%; Селянка – 5,71 т/га, 108,4%; Кірія – 5,67 т/га, 107,4%; Одеська 267 – 5,65 т/га, 107,0%; Херсонська безоста – 5,61 т/га, 106,0%; Білосніжка – 5,60 т/га, 105,6%. Рівень прибутковості 1 га по вищезазначених сортах становив від 4024 до 4313 грн/га.

Як видно з таблиці 3, після кукурудзи на силос на порівняно бідному агрофоні в посушливих умовах південно-східного регіону степової зони формується урожайність озимої пшениці на 40-63% нижче, ніж при виращуванні по чорному пару. Істотно знижуються і якісні показники зерна. Особливо відчутною різниця за врожайністю була в 2006 р., коли недобір зерна з 1 га при розміщенні посівів пшениці після кукурудзи на силос порівняно з чорним паром становив від 2,03 т (52,3%) – сорт Подолянка до 3,06 т (78,9%) – сорт Панна.

Слід зазначити, що істотне подорожчання матеріально-технічних ресурсів, що споживаються у зерновиробництві, негативно позначається на конкурентоспроможності зернової продукції. Так, за умови реалізації 1 т зерна пшениці, виращеного після кукурудзи на силос, на рівні 1290 грн/т (без ПДВ) беззбитковий рівень урожайності має становити щонайменше 1,99 т/га. Зокрема отримання врожайності озимої пшениці на рівні показників 2006 р. в сучасних цінових умовах не забезпечує окупності матеріально-грошових витрат та зумовлює збитковість зерновиробництва (табл. 3).

В середньому за 2006-2007 рр. найнижчий рівень урожайності сформували сорти Знахідка одеська (1,82 т/га), Лузанівка одеська (1,82 т/га) і Панна (1,84 т/га). При цьому найвища врожайність та найкращі економічні показники відмічалися в групі сортів з високою зимостійкістю – Кірія (С) і Подолянка (СЛП); серед решти сортів – у Поваги (СЛП), Селянки (С) і Куяльника (СЛ). Середня врожайність цих сортів варіювала в межах 2,35-2,46 т/га, що забезпечило отримання з 1 га 389-510 грн прибутку та досягнення 14,7-19,1% рентабельності за ціни 1290 грн/т.

У 2008 р. в умовах достатньої вологозабезпеченості навіть такий попередник, як кукурудза на силос, забезпечив формування досить високого рівня врожайності; у більшості

3. Економічна ефективність вирощування сортів озимої пшениці після різних попередників (за експериментальними даними Розівської дослідної станції Інституту зернового господарства за 2006-2008 рр.)

Сорт	Чорний пар					Кукурудза на силос					В середньому по попередниках				
	уро- жай- ність, т/га	собі- вар- тість 1 т, грн	Прибуток, грн		рівень рента- бель- ності, %	уро- жай- ність, т/га	собі- вар- тість 1 т, грн	Прибуток, грн		рівень рента- бель- ності, %	уро- жай- ність, т/га	собі- вар- тість 1 т, грн	Прибуток, грн		рівень рента- бель- ності, %
			на 1 т	на 1 га				на 1 т	на 1 га				на 1 т	на 1 га	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
в середньому за 2006-2007 р.															
Висока зимостійкість, 7-9 балів															
Білосніжка	4,65	704,4	623,0	2910	80,2	2,22	1106	111,4	247	9,5	3,43	837,4	435,0	1492	47,8
Єрмак	4,64	708,1	619,3	2873	79,3	2,32	1064	153,7	357	13,5	3,48	826,0	446,3	1554	49,7
Одеська 267	4,52	714,5	612,9	2813	77,9	2,30	1072	145,5	335	12,7	3,41	843,6	428,8	1460	46,8
Подільська	4,32	751,3	576,0	2489	69,9	2,46	1010	207,1	510	19,1	3,39	845,9	426,5	1445	46,4
Зерноградка 11	4,06	791,5	535,9	2176	62,0	2,04	1193	24,8	51	2,0	3,05	926,4	346,0	1054	34,6
Лузанівка одеська	4,36	745,6	581,8	2537	71,1	1,82	1322	-104,3	-190	-7,5	3,09	914,5	357,9	1107	36,3
Кірія	4,58	715,7	611,6	2801	77,6	2,43	1021	196,2	477	17,9	3,51	821,6	450,8	1580	50,4
Херсонська безоста	4,61	711,9	615,5	2837	78,5	1,92	1259	-42,0	-81	-3,2	3,27	872,9	399,5	1304	42,3
Краснодарська 99	4,32	751,3	576,0	2489	69,9	1,95	1242	-24,5	-48	-1,9	3,13	904,6	367,8	1152	37,6
Станична	4,32	751,3	576,0	2489	69,9	2,30	1072	145,5	335	12,7	3,31	862,0	410,3	1359	43,9
в середньому по групі	4,44	733,4	593,9	2641	73,7	2,18	1126	91,5	199	7,6	3,31	863,8	408,6	1351	43,6
Вищесередня зимостійкість, 5-6 балів															
Повага	4,68	703,1	624,3	2922	80,5	2,43	1021	196,2	477	17,9	3,56	811,2	461,1	1640	52,2
Победа 50	3,85	827,9	499,5	1923	55,5	2,04	1193	24,8	51	2,0	2,94	955,0	317,4	934	30,9
Селянка	4,79	689,8	637,6	3054	83,6	2,35	1052	165,7	389	14,7	3,57	808,9	463,4	1655	52,6
Знахідка одеська	4,06	791,5	535,9	2176	62,0	1,82	1322	-104,3	-190	-7,5	2,94	954,8	317,6	935	30,9
Панна	4,08	788,2	539,2	2200	62,6	1,84	1309	-91,3	-168	-6,6	2,96	950,8	321,6	951	31,4
в середньому по групі	4,29	755,4	572,0	2455	69,1	2,10	1164	53,3	112	4,3	3,19	889,5	382,9	1223	39,8
Середня зимостійкість, 5 балів															
Куяльник	4,71	699,4	627,9	2958	81,3	2,36	1048	169,6	400	15,1	3,54	815,1	457,2	1618	51,5
Пошана	4,36	745,6	581,8	2537	71,1	2,18	1124	93,4	204	7,8	3,27	872,4	400,0	1307	42,3
в середньому по групі	4,54	721,6	605,8	2747	76,3	2,27	1084	133,0	302	11,5	3,40	842,6	429,8	1462	47,0
в середньому по всіх сортах	4,41	738,3	589,1	2599	72,6	2,16	1132	85,8	186	7,1	3,28	868,6	403,8	1326	42,9

продовження табл. 3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
2008 р.															
Висока зимостійкість, 7-9 балів															
Білосніжка	7,50	485,6	841,8	6314	150,8	5,62	563,3	654,1	3676	102,9	6,56	518,9	753,5	4943	127,4
Єрмак	7,07	507,5	819,9	5796	141,3	5,94	539,7	677,7	4026	110,7	6,51	522,2	750,2	4880	126,1
Одеська 267	7,92	466,4	861,0	6819	159,7	5,80	549,7	667,7	3873	107,3	6,86	501,6	770,8	5287	134,2
Подільська	7,75	473,9	853,5	6614	156,2	6,44	507,4	710,0	4572	122,4	7,10	489,1	783,3	5557	139,4
Зерноградка 11	7,00	511,3	816,0	5712	139,7	5,73	554,9	662,5	3796	105,6	6,37	530,9	741,4	4719	122,8
Лузанівка одеська	7,35	492,9	834,5	6133	147,5	8,38	418,8	798,6	6692	162,5	7,87	453,4	819,0	6441	155,7
Кірія	7,84	469,9	857,5	6723	158,1	6,37	511,6	705,7	4496	120,8	7,11	488,6	783,8	5569	139,7
Херсонська безоста	7,62	479,9	847,5	6458	153,4	5,24	595,1	622,3	3261	93,2	6,43	526,8	745,5	4794	124,4
Краснодарська 99	7,83	470,3	857,0	6711	157,8	5,54	569,6	647,7	3588	100,9	6,69	511,5	760,9	5087	130,3
Станична	7,04	509,1	818,2	5760	140,6	5,78	551,1	666,2	3851	106,8	6,41	528,1	744,3	4771	123,9
в середньому по групі	7,49	485,9	841,4	6304	150,6	6,08	482,6	734,7	4470	132,3	6,79	484,5	787,9	5348	141,4
Вищесередня зимостійкість, 5-6 балів															
Повага	8,14	457,2	870,2	7083	164,3	5,90	542,5	674,9	3982	109,7	7,02	493,0	779,4	5471	137,8
Побєда 50	6,97	513,0	814,4	5676	139,1	5,30	589,8	627,6	3326	94,7	6,14	546,2	726,2	4455	117,4
Селянка	7,54	483,6	843,7	6362	151,7	5,84	546,8	670,6	3916	108,3	6,69	511,2	761,2	5092	130,4
Знахідка одеська	7,24	498,5	828,9	6001	145,1	5,00	617,7	599,7	2998	86,9	6,12	547,2	725,2	4438	117,0
Панна	7,44	488,5	838,9	6241	149,5	5,55	568,8	648,5	3599	101,1	6,50	522,8	749,6	4868	125,9
в середньому по групі	7,47	487,2	840,2	6273	150,1	5,52	519,4	698,0	3852	117,9	6,49	500,9	771,5	5009	134,5
Середня зимостійкість, 5 балів															
Куяльник	7,86	469,0	858,4	6747	158,5	6,01	534,8	682,6	4102	112,4	6,94	497,5	774,8	5374	135,9
Пошана	7,47	487,0	840,4	6278	150,2	5,75	553,4	664,0	3818	106,1	6,61	515,9	756,5	5000	128,5
в середньому по групі	7,67	477,8	849,6	6512	154,4	5,88	495,1	722,3	4247	127,2	6,77	485,3	787,1	5331	141,1
в середньому по всіх сортах	7,50	485,3	842,0	6319	150,9	5,89	494,2	723,2	4262	127,6	6,70	489,2	783,1	5246	139,4

продовження табл. 3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
в середньому за 2006-2008 р.															
Висока зимостійкість, 7-9 балів															
Білосніжка	5,60	608,3	719,0	4024	105,6	3,35	774,9	442,5	1482	52,2	4,47	670,7	601,7	2691	80,9
Єрмак	5,45	621,4	706,0	3848	101,7	3,53	741,8	475,6	1679	58,4	4,49	668,7	603,7	2711	81,4
Одеська 267	5,65	603,8	723,6	4088	107,0	3,46	753,6	463,7	1606	56,1	4,56	660,7	611,6	2787	83,4
Подільська	5,46	620,1	707,2	3864	102,1	3,78	700,4	517,0	1956	66,9	4,62	653,0	619,4	2864	85,4
Зерноградка 11	5,04	661,8	665,6	3355	90,6	3,27	791,5	425,9	1391	49,3	4,15	712,8	559,6	2324	71,2
Лузанівка одеська	5,36	630,0	697,4	3735	99,2	4,01	667,9	549,5	2204	74,2	4,68	646,2	626,2	2932	87,1
Кірія	5,67	602,4	725,0	4108	107,4	3,74	706,6	510,8	1912	65,6	4,71	643,8	628,6	2957	87,7
Херсонська безоста	5,61	606,9	720,5	4044	106,0	3,03	844,4	373,0	1129	40,7	4,32	690,1	582,3	2515	76,3
Краснодарська 99	5,49	618,0	709,3	3892	102,7	3,15	816,9	400,4	1260	45,0	4,32	690,5	581,8	2512	76,2
Станична	5,23	642,3	685,1	3583	95,8	3,46	754,2	463,1	1602	56,0	4,35	686,8	585,5	2544	77,1
в середньому по групі	5,46	620,9	706,5	3854	101,9	3,48	751,0	466,4	1622	56,6	4,47	671,5	600,8	2684	80,7
Вищесередня зимостійкість, 5-6 балів															
Повага	5,84	588,4	738,9	4313	111,8	3,59	732,0	485,4	1741	60,3	4,71	643,1	629,3	2965	87,9
Побєда 50	4,89	678,3	649,1	3174	86,4	3,12	822,1	395,3	1235	44,2	4,01	734,3	538,0	2156	66,7
Селянка	5,71	599,0	728,4	4157	108,4	3,51	744,7	472,7	1661	57,8	4,61	654,5	617,9	2848	85,0
Знахідка одеська	5,12	653,4	674,0	3451	92,8	2,88	880,2	337,2	972	35,4	4,00	735,1	537,3	2150	66,5
Панна	5,20	645,6	681,8	3543	94,9	3,08	832,7	384,7	1184	42,5	4,14	715,2	557,2	2305	70,7
в середньому по групі	5,35	630,6	696,7	3727	99,1	3,24	797,7	419,7	1358	48,2	4,29	693,6	578,8	2485	75,5
Середня зимостійкість, 5 балів															
Куяльник	5,76	594,6	732,8	4221	109,8	3,58	733,1	484,2	1734	60,1	4,67	647,7	624,7	2917	86,7
Пошана	5,40	626,3	701,1	3784	100,3	3,37	771,7	445,7	1500	52,8	4,38	682,1	590,2	2586	78,2
в середньому по групі	5,58	609,9	717,4	4002	105,1	3,47	751,8	465,6	1617	56,5	4,53	664,4	608,0	2752	82,5
в середньому по всіх сортах	5,44	622,4	705,0	3834	101,4	3,41	764,1	453,2	1544	54,2	4,42	677,0	595,4	2633	79,4

досліджуваних сортів вона перевищувала 5,5 т/га. При цьому у сортів Лузанівка одеська, Подолянка та Кірія урожайність становила відповідно 8,38, 6,44 та 6,37 т/га, а прибуток з 1 га 4,5-6,7 тис. грн/га при рентабельності 120,8-162,5%.

Усереднення даних по попередниках дає підстави для висновку, що протягом 2006-2007 рр. найкращі результати забезпечили середньоранні сорти, зареєстровані для використання виключно в степовій зоні, – Селянка, Кірія, Єрмак; в степовій та лісостеповій зонах – Куяльник, Білосніжка, Одеська 267; в усіх трьох зонах (СЛП) – Повага, Подолянка та Херсонська безоста. Ранньостиглі сорти (Краснодарська 99, Станична, Знахідка одеська) формували урожайність: по чорному пару – 4,06-4,32 т/га, після кукурудзи на силос – 1,82-2,30 т/га, а в середньому по попередниках забезпечили рівень продуктивності 2,94-3,31 т/га та рентабельність 30,9-43,9%.

За результатами узагальнення трирічних даних (2006-2008 рр.) виділено сорти, що характеризувалися як найвищою врожайністю, так і найкращими економічними показниками: Повага (урожайність – 4,71 т/га; рівень рентабельності – 87,9%), Кірія (4,71 т/га; 87,7%), Лузанівка одеська (4,68 т/га; 87,1%), Куяльник (4,67 т/га; 86,7%), Подолянка (4,62 т/га; 85,4%), Селянка (4,61 т/га; 85,0%), Одеська 267 (4,56 т/га; 83,4%).

Отримані результати мають практичну цінність і можуть бути використані сільськогосподарськими виробниками при формуванні сортового складу вирощуваних сортів озимої пшениці, проведенні науково обґрунтованої сортозміни та сортооновлення.

Бібліографічний список

1. Озима пшениця в Степу. Господарсько цінні ознаки і насінництво / А.В. Черенков, В.Г. Нестерець, А.Д. Гирка [та ін.] // Насінництво. – 2007. – № 8. – С. 16-19.
2. Доспехов Б.А. Методика полевого опыта / Б.А. Доспехов. – М.: Агропромиздат, 1985. – 351 с.
3. Економічний довідник аграрника / В.І. Дробот, Г.І. Зуб, М.П. Кононенко [та ін.]; За ред. Ю.Я. Лузана, П.Т. Саблука. – К.: Преса України, 2003. – 800 с.
4. Нормативна собівартість та ціни на сільськогосподарську продукцію / Ціноутворення та нормативні витрати в сільському господарстві (теорія, методологія, практика) / За ред. П.Т. Саблука, Ю.Ф. Мельника, М.В. Зубця. [та ін.]; – К.: ННЦ ІАЕ, 2008. – т. 2. – 650 с.
5. Формування нормативних витрат і доходів та баланси сільськогосподарської продукції в Україні та інших країнах світу / За ред. О.М. Шпичака. – К.: ІАЕ, 2003. – 484 с.
6. Економіка виробництва зерна (з основами організації і технології виробництва): монографія / В.І. Бойко, Є.М. Лебідь, В.С. Рибка [та ін.]; за ред. В.І. Бойка. – К.: ННЦ ІАЕ, 2008. – 400 с.
7. Каталоги сортів рослин, придатних для поширення в Україні у 2007 р. / О.М. Гончар, М.І. Загинайло, Г.Г. Жаркова [та ін.]. – К.: А. Лефа, 2007. – 348 с.

Нестерець В.Г., Рибка В.С., Компанієць В.А., Кулешов А.А., Коцюбан Н.А. Урожайность и экономическая эффективность выращивания озимой пшеницы в зависимости от агроэкологических условий и генетического потенциала сортов в юго-восточном регионе Степи. Проанализирован сортовой состав и произведена экономическая оценка результатов экспериментальных исследований по изучению эффективности выращивания пшеницы в зависимости от агроэкологических условий и генетического потенциала сортов.

Nesterets' V.G., Ribka V.S., Kompaniets' V.O., Kuleshov O.O., Kotsuban N.A. Productivity and economic efficiency of winter wheat growing depending on agro-ecological conditions and genetic potential of varieties in south-eastern region of Steppe zone. The variety composition is analyzed and the economic estimation of experimental research results on the studying of efficiency of winter wheat growing depending on agro-ecological conditions and genetic potential of varieties is carried out.